

Bijzondere strandvondsten en waarnemingen tijdens de herfst van 2012 te Koksijde – Deel II

Marie-Thérèse Vanhaelen

Deel II – Op zoek naar de Blaasjeskrab *Hemigrapsus sanguineus* in strandaanspoelsel.

Op 27 oktober 2012 woedde er een zware storm uit het noorden. Twee dagen later zag het strand van Sint-André er veelbelovend uit: begroeide voorwerpen in de vloedlijn, massaal Witte dunschaaltjes *Abra alba*, krabbenschilden, maar vooral schaarpoten; met honderden lagen ze er, verspreid over het ganse strand. Het waren er overwegend van de Gewone zwemkrab *Polybius holsatus*; ook lagen er een paar tiental afgebroken rechterscharen van de Heremietkreeft *Pagurus bernhardus* en van deze soort zag ik ook negen levende, intacte dieren.

Plotseling zag ik een wondermooie schaarpoet die dadelijk opviel door de opgeblazen vorm en een bijzonder kleur- en tekeningpatroon: een achtergrond van uiterst fijne, dicht open staande puntjes die een wazig effect geven en daarop uitgesproken, grotere donkerrode (bloedrode) stippen. Ik had nog nooit zo'n schaarpoet 'in het echt' gezien. Na wat zoeken vond ik er nog één. De densiteit van de spikkels deed me onwillekeurig denken aan een soort pointillisme, zoals in de schilderkunst, maar veel natuurlijker! Een meesterwerk!

Ik vermoedde dadelijk dat het hier *Hemigrapsus sanguineus*, de Blaasjeskrab betrof, want het kenmerkende blaasje was aanwezig. Thuisgekomen werd de voorhand zijnde literatuur geraadpleegd en nu was ik overtuigd. Ik herinnerde me dat ik enkele malen in het verleden een rugschildje *Hemigrapsus* opgeraapt had. De bewaarde vondsten werden bovengehaald. Hier wachtte me een verbazingwekkende constatacie: mijn allereerste schildje dateert van 26 juni 2005; het werd toen niet volledig gedetermineerd – in mijn notities van die dag staat: “Koksijde, vóór de Schipgatduinen een schildje, mogelijk *Hemigrapsus penicillatus*? Geel- en roodachtig, symmetrisch motief: 14 x 12 mm” plus een kleine schets. Ik vond het tussen een massa aangespoelde schilden van de algemene soorten. Nu we het weer bekijken blijkt dat het onmiskenbaar een schildje van de Blaasjeskrab *Hemigrapsus sanguineus* is. Het spoelde dus ruim één jaar eerder aan dan de vermelde eerste vondst van een dier van deze soort op 20 juli 2006 te Duinbergen (d'Udekem d'Acoz, 2006).

De Blaasjeskrab moet, zo te zien in 2005 reeds aanwezig geweest zijn aan de Westkust, vermoedelijk te Nieuwpoort.

Het is verwonderlijk dat in de zes volgende jaren van 2005 tot 2011 strandvondsten uiterst schaars waren: één schildje in 2007, één in 2008 en één in 2009; dit ondanks het feit dat er bij het Westerstaketsel en een strandhoofd in Nieuwpoort in 2006 reeds een tiental levende Blaasjeskrabben ontdekt werden (Nuytens, Versele & Loones, 2006) en dat ze er datzelfde jaar reeds talrijk voorkwamen langs de oevers van de IJzermonding (Dumoulin en Van Outryve, 2009). Zij deden er belangrijke observaties. Pas in 2011 namen de strandvondsten toe: drie dode kleine dieren en drie rugschilden; de schildbreedtes varieerden van 1 cm tot 1,8 cm.

Wat me nog meer verbaast is, dat ik van de Penseelkrab *Hemigrapsus tokanoi*, die toch met zekerheid vanaf 2003 levend aangetroffen werd te Oostende tot op heden nog helemaal geen resten op de stranden van Koksijde, Oostduinkerke en Sint-Idesbald heb aangetroffen.

Komen we nu terug op mijn eerste vondst van de twee prachtige schaarpoten op 27 oktober 2012: in november nam het aanspoelen van de schaarpoten van de Blaasjeskrab nog toe. Ze lagen steeds in de vloedlijn tussen massa's resten van de algemene soorten krabben en gedroogde grasfragmenten. Je kon ze er, met een beetje aandacht mooi uitpikken, dadelijk herkenbaar aan de prachtige kleur en vooral de bolle propodus (palm). Tussen Koksijde Sint-André en Sint-Idesbald Mieke Hill vond ik er dertien, die ik natuurlijk verzamelde.

Wat direct opvalt is, dat al de uiterst verse schaarpoten volledig zijn tot en met het ischium en daar eindigen op een gave rand, dus niet op een grillige breuklijn. Dit wijst op autotomie, het verschijnsel waarbij krabben in geval van gevaar schaarpoten en soms ook looppoten afwerpen; dit is mogelijk omdat op het breukvlak een niet verkalkte streep is, waarop aan de binnenzijde een dubbel vlies zit (Adema, 1991). Gezien de mooie, gave randen bij de dertien exemplaren op de juiste plaats, mogen we besluiten dat deze kenmerken inderdaad wijzen op autotomie.

Bij de schaarpoten variëren de palmbreedtes van 1 cm tot en met 1,5 cm. Dit is behoorlijk breed; zij moeten dus afkomstig zijn van grote, volwassen dieren waarvan het schild ongeveer 4 cm en zelfs iets meer was.

De maximale breedte van het rugschild bij *Hemigrapsus sanguineus* is 4,39 cm voor het mannelijk dier en 3,9 cm voor het vrouwelijke (d'Udekem d'Acoz en Faasse, 2002). Ik vond geen schaarpootjes smaller dan 1 cm. Waarschijnlijk waren de dieren vanaf 2005 tot 2012 nog te klein en werden ze volledig, met hun schaarpoten en al verorberd door hun predatoren, onder andere de Wulp en de Regenwulp (Dumoulin & van Outryve, 2009).

Vanaf 2005 tot 2012 werd er bij de schaarse vondsten van schilden te Koksijde, in 2009 reeds één schild van 3,5 cm breedte opgeraapt.

Het zou nu, anderhalf jaar later interessant zijn om opnieuw een stand van zaken op te maken: wáár leven ze nu? Is de populatie in Nieuwpoort nog aangegroeid en hoe groot zijn daar de levende exemplaren? Hoe is de toestand in Koksijde? Lode Janssens meldt dat hij er in 2009 een vijftal zeer kleine, levende dieren vond bij het strandhoofd vóór het vissersmonument te Koksijde, maar géén op het strandhoofd Ster der Zee, daar zijn geen losliggende stenen; Francis Kerckhof heeft geen waarnemingen van Koksijde, alhoewel hij meent dat de soort er goed gevestigd moet zijn. Zelf heb ik nooit op het strandhoofd Ster der Zee of op het strandhoofd nabij het vissersmonument, levende dieren aangetroffen. René Billiau vond in De Panne slechts een paar resten in 2012.

Tot slot nog een uiting van bewondering voor de schoonheid van elk schepseltje in de natuur: ik heb ook het schild van de Blaasjeskrab eens onder de loep genomen en vergeleek kleuren en motieven met die van de prachtige schaarpoten. Hier op het schild zien we nog een zuiverder vorm van pointillisme: er zijn geen alleenstaande grotere, fel geprononceerde punten; de fijne stipjesgrootte en – dichtheid verandert zeer geleidelijk; waar de vlekjes in elkaar lopen ontstaan de symmetrische bruinrode tekeningen. Wat een sublieme schoonheid! Zijn er kunstenaars die inspiratie nodig hebben?

Literatuur

- ADEMA, J. 1991. De krabben van Nederland en België. Nationaal Natuurhistorisch museum Leiden. p. 20.
- DUMOULIN, E. & R. VAN OUTRYVE, 2009. Predatie door vogels van penseelkrabbetjes (*Hemigrapsus* spp.) en Japanse oester (*Crassostrea gigas*). De Strandvlo, 29(3): 72-104.
- NUYTTENS, F.; G. VERSEELE & M.-A. LOONES, 2006. De aanwezigheid van de penseelkrab *Hemigrapsus takanoi* en de blaasjeskrab *Hemigrapsus sanguineus* in Nieuwpoort-Bad. De Strandvlo 26(3): 113-115.
- D'UDEKEM D'ACÓZ, C., 2006. First record of the Asian shore crab *Hemigrapsus sanguineus* (De Haan, 1835) in Belgium. (Crustacea, Brachyura, Grapsoidea). De Strandvlo, 26(3): 74-87.
- D'UDEKEM D'ACÓZ, C. & M. FAASSE, 2002. De huidige status van *Hemigrapsus sanguineus* (De Haan, 1835) en *Hemigrapsus penicilatus* (De Haan, 1835) in de Noordelijke Atlantische Oceaan, in het bijzonder in Nederland, met opmerkingen over hun Biologie (Crustacea, Decapoda, Brachyura). Het Zeepaard, 62(4): 101-115.

Naschrift

Februari 2013. We zijn nu bijna anderhalf jaar later. Vele SWG-ers hebben niet stilgezeten: zij zagen zowat overal op de Belgische kust dat de Blaasjeskrab echt 'ingeburgerd' is en terrein wint ten koste van de penseelkrab *Hemigrapsus takanoi*. Mogen velen aangezet worden door dit artikel om terug op zoek te gaan en het relaas van hun waarnemingen neer te pennen voor publicatie in De Strandvlo.

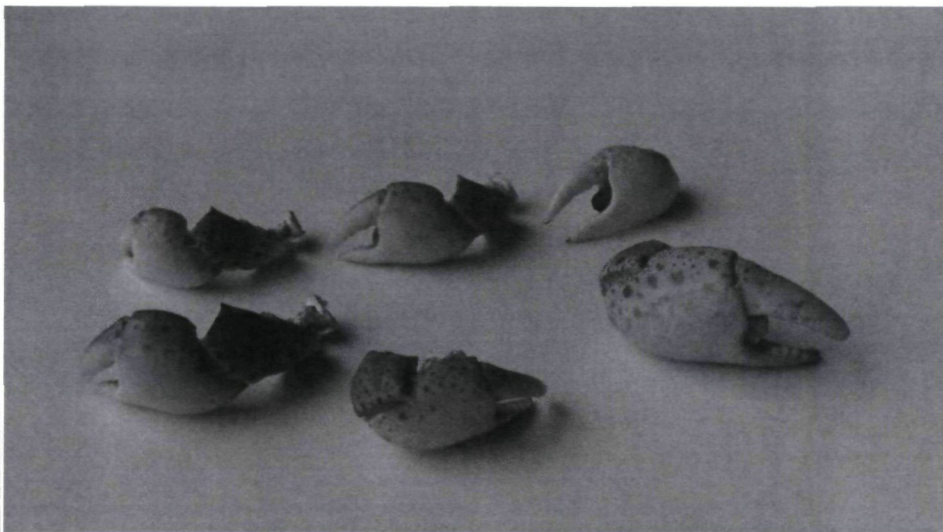

Foto 1: Schaarpoten van de Blaasjeskrab *Hemigrapsus sanguineus* (Foto: Marc Panneels)

**Ter Yde I
8670 Koksijde**